

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА СТАЛОМУ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

¹Луцький національний технічний університет

Анотація. У статті досліджено соціальну нерівність та показано її наслідки до бізнесу, визначено заходи, які б сприяли сталому розвитку бізнесу та формуванню економіки добробуту.

Ключові слова: соціальна нерівність; сталий розвиток; економіка добробуту; наслідки нерівності; незахищені верстви; ветерани війни.

SOCIAL INEQUALITY AS A THREAT TO SUSTAINABLE BUSINESS DEVELOPMENT

Abstract. The article examines social inequality and shows its consequences for business, identifies measures that would contribute to sustainable business development and the formation of a welfare economy.

Keywords: social inequality; sustainable development; welfare economy; consequences of inequality; vulnerable groups; war veterans.

Однією з ключових особливостей сучасного українського суспільства є поглиблення нерівності як за доходами громадян, так і за рівнем правевлаштування. В останні роки нерівність зросла через низку об'єктивних та суб'єктивних чинників. Складна суспільно-політична ситуація в країні та масштабні трансформаційні процеси, що охопили всі сфери життя, спричинили загострення соціальних проблем. Відзначається високий рівень безробіття, зниження реальних доходів населення та його купівельної спроможності, масовий відтік кваліфікованих фахівців за кордон, а також посилення проблем бідності та соціальної нерівності.

У таких умовах питання національної безпеки набуває особливої важливості, зокрема в економічному та соціальному аспектах. Це пов'язано зі складним впливом інтеграційних і глобалізаційних процесів на економічний розвиток країни. Недосконалі реформи та економічні зміни, які здійснювалися в Україні на тлі глобальних викликів, стали однією з головних причин зростання рівня бідності населення.

Метою роботи є визначення наслідків соціальної нерівності на реалізацію принципів сталого розвитку бізнесом та забезпечення сталого розвитку.

В жовтні 2022 р. було проведено опитування серед ВПО. 9 % від загальної кількості опитаних ВПО не мали жодного доходу з початку війни, 47 % вказали, що зараз не отримують заробітної платні, а 35 % повідомили, що місячний дохід їхньої родини не перевищує 5 тис. грн, що на 1500 грн менше, ніж мінімальна зарплата в Україні [1].

Основними характеристиками суспільства в умовах поглиблення соціальної нерівності є:

- 1) поглиблення нерівності в доходах населення з погляду регіонів;
- 2) високий рівень гендерного розриву в оплаті праці;
- 3) зростаюча міграція працездатного населення та дітей.

За даними ООН, на кінець вересня 2024 року тимчасовий захист у європейських країнах мали понад 6 млн українців. Ще майже 600 тисяч українців отримали захист поза Європою [2].

Тривалі перебої з електропостачанням та загроза відсутності опалення взимку суттєво ускладнюють умови життя населення. Водночас ці фактори негативно позначаються на бізнесі, знижуючи економічну активність та сприяючи зростанню рівня міграції. Кількість осіб, які виїжджають за кордон постійно зростає.

Станом на липень 2024 року внутрішньоопереміщених осіб було вже 4,7 млн. Перед 24.02.2022 роком їх налічувалося лише 1,3 млн. Це були в основному переміщені з Донбасу та Криму [2].

Головними перешкодами сталого розвитку бізнесу під час війни в Україні є перебої з ресурсами (електро, вода та теплопостачання), брак кваліфікованої робочої сили через призов та/або міграцію населення за кордон, небезпечні умови праці. За даними НБУ зменшилася кількість приватних грошових переказів в 2,5 рази з 15 млрд дол у 2021 році до 5,8 млрд дол у січні-липні 2024

році. За даними інституту демографії НАНУ у липні 2024 року чисельність населення спала до 31,1 млн осіб. У 1991 році чисельність населення в Україні складала 52,15 млн осіб, а у січні 2022 року 42 млн осіб. До 2041 року прогнозується зменшення населення України до 25,9–25,2 млн осіб, проте у 20251 році чисельність за прогнозами Інституту Демографії НАНУ зросте до 33,9 млн осіб, тобто до рівня липня 2024 року [2].

Соціальна нерівність має багато форм (майнову, цифрову, політичну, екологічну, економічну). Всі вони переплітаються та створюють бар'єри для розвитку бізнесу та суспільства загалом.

Тому потрібно розробити заходи, які б сприяли сталому розвитку бізнесу в Україні. Такими заходами можуть бути:

1) зміцнення соціальної стійкості і відновлення якості життя населення через надання доступу до інформації про самореалізацію та ефективне використання ресурсів і здібностей, які акумулюються в територіальній громаді;

2) встановлення тісного зв'язку між територіальною громадою та бізнесом в напрямку вирішення нагальних проблем та адаптації вразливих верств населення у суспільство;

3) формування інклюзивного простору взаємодії територіальних громад, бізнесу та громадських організацій для вирішення проблем громади щодо вразливих верств, ветеранів війни та внутрішньопереміщених осіб.

Сталий розвиток бізнесу можливий лише в суспільстві, де відсутні процеси поглиблення соціальної нерівності [3; 4; 5]. В Україні варто розробити схеми активізації ділової активності, повернення мігрантів на Україну, зацікавлення громадян у розбудові економіки та адаптації ветеранів війни у цивілізоване суспільство.

Одним із головних економічних наслідків нерівності є зниження ефективності праці та диспропорційний розподіл ресурсів. Обмежений доступ значної частини населення до якісної освіти, медицини та кар'єрних перспектив призводить до зниження рівня кваліфікації робочої сили. У результаті економіка не може повністю реалізувати потенціал людського капіталу, що сповільнює впровадження інновацій та стримує розвиток підприємництва. Одночасно нерівномірний розподіл доходів спричиняє надмірну концентрацію фінансових ресурсів у невеликій групі осіб, що скорочує внутрішній попит і посилює рівень бідності серед соціально вразливих верств населення. Таким чином, соціальна нерівність дестабілізує процеси розвитку та знижує рівень добробуту суспільства.

У подальших дослідженнях варто звернути увагу на можливість розробки механізмів, на підставі яких можна знизити рівень соціальної нерівності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Звіт МОМ про внутрішнє переміщення в Україні опитування загального населення. Раунд 7 23 липня 2022 року. Біженці та вимушено переміщені особи. URL: <http://nowar.nbu.gov.ua/post/0000269>
2. Втеча від війни чи свідомий виїзд. Як змінилася міграція з України і якими будуть її наслідки. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c93rx84133jo>
3. Полінкевич О.М. Регіональні особливості соціально-економічної інклюзії персоналу на підприємствах. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»*. 2018. Вип. 15 (59). С.226–234
4. Полінкевич О., Камінські Р., Ліпич Л. Управління економічно поведінкою підприємства в умовах соціально-психологічної напруги. *Вісник Львівського університету. Серія Економічна*. 2021. Вип. 61. С. 214–224. <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2021.61.0.6117>
5. Полінкевич О.М., Мальцева В.В., Тринчук В.В. Бізнес-технології в управлінні підприємством як основа сталого розвитку цифрового суспільства. *Інвестиції: теорія і практика*. 2023. № 24. С. 35-40. <https://doi.org/10.32702/23066814.2023.24.35>

Полінкевич Оксана Миколаївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та логістики, Луцький національний технічний університет, Луцьк, e-mail: Kravomp@gmail.com

Polinkevych Oksana M. – Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Entrepreneurship, Trade and Logistics, Lutsk National Technical University, Lutsk, e-mail: Kravomp@gmail.com